

REVISTA ILUSTRATA

COSINZEANA

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
CLUJ PIATA CVZA-VODA 16

DIRECTOR SI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA
Prim-colaborator al revistei: Alexandru Hodos

Abonamentul se plateste inainte. Un an Lei 180-, jumătate de an Lei 100-, un număr Lei 10-
Pentru instituții de stat, particulare și streinătate Lei 240- pe un an

REVISTA APARE DE DOUA ORI

IN CĂUTAREA PĂCII

de ALEXANDRU HODOȘ

S'au împlinit zece ani, la 1 August 1924, decând s'a deslănțuit asupra pământului Europei cea mai îmbelșugată revărsare de sânge, pe care a cunoscut-o vreodată istoria omenirii. Cugetul nostru n'are o unitate de măsură egală pentru a prețui deopotrivă timpul trecut. Privind în urmă drama proaspătă, petrecută sub ochii noștri, frământarea ei ni se resfrânge din depărtări cludate, cași cum noi înși-ne am fi fost actorii ei sbuciumați, într'o altă existență. Atentatul dela Sarajevo, năvala oștilor rusești pe crestele Carpaților, încordarea supremă de pe Marna, infernul dela Verdun, intrarea în război a României, Turtucaia, Jiul, Mărășeștii... Când se petrecură toate acestea? Adolescenții acelor zile tragice n'au încă niciun fir de argint pe lângă tâmple. Și, cu toate acestea, parcă am întoarce file de cronici, perspectivele s'au surpat repede înapoia noastră, privirile ni s'au încordat, nerăbdătoare, nervoase, — înainte.

Să le întoarcem din nou pe drumurile cunoscute și să nu uităm ceace nu e de uitat. Am fost martori la desfășurarea atâtor întâmplări grozave, am văzut atâtea schimbări neînchipuite, s'au infiripat dinaintea ochilor noștri ulmiți atâtea îndrăsnețe idealuri și s'au prăbușit atâtea clădiri somptuoase încât mintea noastră nu izbutește să se lămurească în labirintul care fumegă încă, și unde, ici-colo, printre dărâmături, viața prinde din nou putere în lăstare tinere și vânjoase. Să ne aducem prin urmare aminte...

Glonțul, înconjurat încă de foarte multe mistere, al lui Gavriilo Princip, băiatul de nouăsprezece ani, pus la cale nu se știe încă bine de unde, — a spart dintr'odată pereții subțiri ai cazanului în care fierbea războiul, de aproape o jumătate de veac. Niciodată dictionul latin: *si vis pacem para bellum* nu fusese mai fățarnic întrebuințat pentru tendințe imperialiste. Germania s'a pre-

gătit în vederea premeditatei agresiuni, cu o metodă stăruitoare și cu o precisă conștiință a țintei sale. În privința aceasta nu mai încapă îndoială; și tocmai acest capitol a fost dat uitării. E destul să amintim aici, vorbele divinizatului istoric prusac, *Treitschke*: — „Germanilor nu li se cade să repete vorbele de clacă ale apostolilor păcii, nici să închidă ochii asupra asprelor porunci ale vremii. Da, epoca noastră e o epocă de război, o epocă de fier. Cei tari, să stăpânească pe cei slabi: aceasta e legea nemiloasă a vieții!” Și dacă vorbele pot fi privite câteodată drept inflăcărea literară a unuia singur, să vorbească atunci cifrele: cheltuielile anuale de înarmare ale Germaniei au crescut dela 121 milioane în 1902 până la 1 miliard și jumătate în 1913, și aceasta într'o vreme când bugetul țării se încheia, ca în 1912, cu deficite de peste o jumătate de miliard. Aceasta înăbușitoare hipertrofie militaristă trebuia să plesnească într'o zi. Și Germania, cu perfectă luciditate, a tras sabia sa grea la cel dintâi prilej.

Au ridicat alții, înaintea noastră, și cu impresionant daruri evocatoare, viziunea înspăimântătoare a războiului, cu cei cincisprezece milioane de morți, cu tranșeele frământate de obuze dimpreună cu soldați îngropați încă vii, cu rețelele de sârmă unde carnea se sfâșie și moartea te găsește fîntuit, cu ploaia de oșel topit căzând asupra spitalelor de răniți, cu valurile de gaze otrăvitoare, cu toate prevestirile Apocalipsului revărsate asupra unui pachet de nervi și de oase: omul. E un tablou în fața căruia ușor ne putem înduioșa. E o realitate deasupra căreia am vărsat destule lacrimi. Și nu vedem de unde ar putea să mai isvorească astăzi cinismul crud, care să deslănțuiască încă odată un asemenea infern.

Dar, a spune că această hecatombă uriașă a fost cu desăvârșire

inutilă, ba, mai mult decât atât, a plânge pe ruinele unor fericite stări de altă dată, însemnează, ierte-ni-se vulgara expresie, a nu privi mai departe de aburul propriei tale bucătării. Unde ar mai sălășlui virtutea unei societăți omenești, dacă ea n'ar simți decât micile mizerii, nu și roadele minunate ale vremii sale? Trecem, fără îndoială, printr'o grea vârstă de tranziție. Suferim de multe răicile, pe cari le-a lăsat în urmă și războiul acesta, ca toate celelalte, mai vii și mai dureroase însă ca niciunul altul. Invingători și învinși sunt înfundați în dificultăți bănești, până în gât. Echilibrul sufletec al mulțimei, pe o jumătate de continent, a fost răsturnat pentru o lungă perioadă de vreme. Cugetul nostru al tuturor a căutat încă pe sine însuși, într'o lume nouă care se naște în durerile orânduite. Sunt însă, acestea toate, o pricină de complectă și definitivă descurajare? Inchise sunt toate potecile spre mântuire? Am recăzut din nou, în barbarie?

O, aceasta nu, hotărât că nu!... Noi, cari n'am dorit războiul, și nici nu l'am putut provoca, noi, Români, avem dreptul să privim adevărul în față. În căutarea păcii, generația noastră s'a aplecat pe rugul nenorocirilor ca o punte de sacrificiu. Cine îndrăsnește să afirme însă, că existența popoarelor nu s'a așezat pe o temelie mai dreaptă, și cine tăgăduiește că fecunda dogmă a libertății n'a triumfat asupra tuturor câmpurilor de bătăie? Cum? Să nu însemneze nimic norocul, că nu forța brutală a isbândit și că cei slabi au fost mântuiți din robie? Ideea națională a ieșit biruitoare de-alungul frontierelor semănate cu grămezi de oase. E un fruct scump plătit, dar cu atât mai prețios. A-l nesocoti, însemnează, încă odată, a uita că paisprezece milioane de inimi românești s'au renăscut pe crestele Carpaților, așa precum Lazăr a înviat dintre morți...

Ocolul lumii în aeroplan

— Dela romanul lui Jules Verne la aviatorii Statelor Unite —

Mai citește cineva *Ocolul pământului în 80 de zile*, celebrul roman plin de peripecii al fantasticului Jules Verne? Mai urmărește încă vre-un tânăr cu închipuirea înflăcărată, aventurile extraordinare ale englezului Philleas Fogg, cel mai calm și mai împerturbabil călător de pe suprafața globului, trecând Indiile pe spinarea elefantului, luptându-se în Anzi cu pieile roșii și străbătând valurile oceanului pe bărnele unei corăbii naufragiate? Toate acestea păreau foarte riscate la 1885. În zilele noastre, imaginația fecundă a autorului imposibilei „Călătorii în lună” a fost uneori întrecută de realitate. Philleas Fogg ar debarca de data aceasta în America pe bordul celui mai elegant transatlantic, jucând tennis pe bord și răsfolind în fiecare seară ultimele radiograme din Times, și ar ajunge dela San Francisco la Washington în cel mai confortabil vagon — salon...

Spiritul întreprinzător al oamenilor nu se va astâmpăra însă, niciodată. În 1924, nu mai poate fi vorba decât despre: *Ocolul pământului în aeroplan*.

Nu sunt decât cincisprezece ani, de când îndrăsnețul Blériot abia se încumetase să treacă peste canalul Mănecl, într-o ascensiune de câteva minute. Evenimentul fusese sărbătorit ca o victorie neașteptată asupra elementelor firei. Setea noastră

de a învinge spațiul a crescut de atunci neîncetat. În aviație, mai ales, cu toate nenorocirile nenumărate, care au secerat atâtea vieți tinere, curajul și stăruința nu cunosc nici o limită. Călătoriile aeriene au devenit, deci, din ce în ce mai îndrăsnețe. Întâi, drumul pe de-asupra Alpilor, apoi traversarea Mediteranei, mai târziu sborul de-asupra Saharei, și, în sfârșit trecerea oceanului. Acum, iată și ultima probă. Înconjurul lumii prin văzduh!

* * *

Trei grupuri de aviatori au încercat acest record de distanță. Unul francez, altul englez, al treilea american. Nu toate au avut aceeași soartă. Expediția franceză a fost, la început, uimitoare. Căpitanul Pelletier Doisy a plecat din Paris, a trecut prin București, Angora, Alep, Bagdad, Bender Abbas, Karichi, Agra, Calcutta, Rangron, Saigon, Hanoi, Canton, Șangai, Peking, Hai-Dju și s'a oprit la Tokio. *) Urmând calea cea mai dreaptă, a aerului, întreprinzătorul francez a trecut deasupra Franței, Cehoslovaciei, Austriei, Ungariei, României, Bulgariei, Turciei, Persiei, Indiei, Indochinei, Chinei și Japoniei. Căutând să sboare însă cât mai mult peste uscat, și cât mai puțin peste apă, Pelletier

*) E de preferat citirea acestui articol cu o hartă a globului alături.

Doisy n'a trecut decât trei brațe de mare: Bosforul, golful Peticii, lângă Calcutta, și strâmtoarea Coreei.

Oricine va trebui să admire rezistența și priceperea acestui pilot, care a străbătut 20.750 kilometri în 120 ore de sbor. Marinarii s'au minunat, în special, de siguranța cu care și-a urmat drumul, fără să se rătăcească, în regiuni de-asupra cărora nu se ridicase niciodată, mai ales în India, unde n'a avut altă călăuză decât... priveliștea dimprejur. Din nefericire, un accident întâmplat la Șangai a împiedicat desfășurarea normală a itinerarului. Aviatorul francez, după ce a parcurs aproape jumătate din drumul împrejurul pământului, s'a oprit la Tokio, mulțumindu-se, pentru a se reîntoarce la Paris, cu o banală călătorie cu trenul și vaporul. Mai puțin eroid, dar mai sigur... E de remarcat, totuși, că accidentul lui Pelletier Doisy se datorește unei neprevederi cu totul neînsemnate. După cum se știe, cea mai delicată fază a sborului a rămas și astăzi: aterisarea. Aviatorul francez, după ce făcuse câteva viraje asupra hipodromului dela Kiang-Wang, alături de Șangai, se hotărî să se coboare, când se împiedică de un obstacol neașteptat: un șanț larg abia de doi metri și adânc nici de un metru. Cu acest aparat, după cuvenitele reparații, Pelletier Doisy a mai sburat încă cinci mii de kilometri până în capitala Japoniei. Aici, a fost silit să renunțe.

* * *

Expediția engleză n'a fost mai

Societatea Ku-Klux-Klan din America este una dintre cele mai puternice organizații politico-sociale, care săvârșește adesea și fapte teroriste, când e vorba să-și ajungă vreun plan oarecare. Acum în preajma alegerii de președinte această organizație pune la cale demonstrații puternice pentru a alege la președinția Statelor Unite pe un favorit al său. Arătăm aci un instantaneu dintr-o demonstrație de-a asociației Ku-Klux-Klan.

Cei doi tănări studenți americani mulți milionari Nathan Leonard și cu Richard Loeb, care au ucis un băiat de vreo treisprezece ani numai pentru a cunoaște starea psihologică a unui ucigaș. Acest omor a făcut o senzație nemaipomenită în toată lumea.

fericită. Maiorul Mac Laren a plecat la 25 Martie din Southampton pentru a încerca deasemeni să facă înconjurul lumii. Itinerarul prevăzut era despărțit în 54 de etape, parcurgând în total 24.275 mile, sau ceva mai puțin de 40.000 kilometri. Drumul său avea să treacă prin Havre, Roma, Cairo, Bagdad, apoi prin Bangkok, Saigon, Șangai, Tokio, peninsula Alasca, insulele Aleutine, Vancouver, Canada, Terra-Nuova, insulele Azore, Lisabona, Madrid, Paris, — Londra.

Aparatul său, înzestrat cu un motor de 450 cai, permitea și plutirea pe apă, în caz de coborâre neprevăzută. Un alt avion și un motor de schimb fuseseră trimise la Tokio. Un al treilea motor aștepta la Toronto.

Maiorul Mac Laren, unul dintre cei mai buni piloți din armata britanică, n'a fost favorizat de soartă. Ajuns în insula Corfu, pe coasta Greciei, la 30 Martie, s'a văzut silit să schimbe motorul și n'a pornit mai departe de cât la 16 Aprilie. Un nou defect de motor l'a oprit în India, la Parlu, unde a stat imobilizat șaisprezece zile. La 16 Mai ajunse la Calcutta, pe unde francezul Pelletier Doisy, rivalul său, plecat din Europa cu o lună mai târziu, trecuse la 5 Mai. Mac Laren porni din nou la drum la 21 Mai, după ce schimbă din nou motorul. Surprins de furtună, căzu în portul Akyab, își strică aparatul și nu-și relua sborul decât la 25 Iunie, pornind spre Rangoon.

Statele Unite au întreprins de-a-semenea înconjurul pământului, dar nu cu un singur avion, ci cu o escadrilă de patru aparate, mergând dela răsărit spre apus, adică în sens invers ca celelalte expediții. Itinerarul prevăzut reprezintă un parcurs total de 23.331 mile, ceva mai

mult decât itinerarul englez, împărțit în 65 de etape. Incepând dela Los Angeles (California) urmează coasta peninsulei Alasca, și arhipelagurile din oceanul Pacific, apoi atinge Japonia, Șangai, Saigon, Calcutta, Bagdad și Alep. Părăsind calea Beyrouth-Atena-Roma, străbate Europa centrală, atinge Strassburgul, Parisul și Londra, prin Irlanda, Groenlanda trece în America, pela Boston, New York și Santa Monica, pentru a reveni la Los Angeles.

De-alungul parcursului au fost instalate șase depozite principale, cu motoare și aparate de schimb, și alte șase depozite secundare, pentru a repara și înlocui piesele stricte. Până la Calcutta, aviatorii au sburat în hidroavioane; dela Calcutta la Londra au întrebuințat aparate obișnuite, și dela Londra încolo au luat din nou hidroavioanele.

Escadrila, comandată de maiorul Martin, a plecat la 20 Martie. Câteva zile mai târziu, maiorul Martin își sdrobi aparatul în Alasca. Expediția, redusă la trei avioane, comandată acum de locotenentii Smith, Wade și Nelson a ajuns la 26 Iunie la Calcutta, cu o lună mai târziu decât la data prevăzută. Dela Calcutta, pornind mai departe ajunseseră la sfârșitul lui Iulie la Londra. O radiogramă din Leafield anunța deunăzi, pe scurt, că aviatorii americani, ce fac înconjurul lumii au părăsit aerodromul de lângă Hull, luând direcția spre Kirkwall pentru a ajunge la ultima etapă din itinerariul fixat. Un vas de război american va patrula mările peste care vor zbura aviatorii la plecarea lor din Islanda și Groenlanda, și va fi în continuă legătură cu aviatorii informându-i asupra timpului și dând semnalele convenite.

Prin urmare, în momentul acesta, locotenentii Smith, Wade și Nelson, cu hidroavioanele lor, se îndreaptă spre coasta Americii de Nord, dacă cumva n'au fost învinși de greutatea drumului prin regiuni unde, pe la începutul lui August, ziua e numai câteva ore. În cel mai bun caz, sfârșind călătoria fără un incident și întorcându-se sdraveni la punctul de plecare, nu vor ajunge la Los Angeles înainte de 20 August. Ocolul pământului în aeroplan realizat în cinci luni, deși avioanele au sburat cu o iuțea medie de 160 kilometri pe oră, iată un record care n'a lăsat în urmă nici trenul, nici vaporul!

Cinci luni, însemnează 154 de zile. Lui Philleas Fogg îi fusese deajuns, acum, 40 de ani, numai 80 zile. Dar îl ajutase, e adevărat, talentul iscoditor al lui Jules Verne..

TÂRZIU

*Mi-am îngropat iubirea 'nlăcrimată
În două flori târzii de crisanteme
Și ți le-am dat într'un amurg de*

*[toamnă
Să-ți amintească-un basm din altă
[vreme.*

*Tu n'ai știut ce zace-ascunsă 'n ele
Și le-ai lăsat pe masă ți aruncate,
Streine de privirea ta senină
Și 'mprejmuite de singurătate.*

*În dureroasa toamnei agonie
Cu flecare clipă trecătoare
Din florile târzii de crisanteme
Se ofilea imaculata lor ninsoare.*

*...Și când ai vrut, târziu — în prag
[de iarnă —*

*Să mai ascuți poveștile uitate,
N'ai mai găsit în ele decât moartea
Și tremurul petalelor uscate...*

Teofil Bugnariu

CARNETUL LUI RADU ROMAN

de MIHAIL GAȘPAR

Urmare

XXXVIII.

În seara aceasta, nici nu apucăm se terminăm masa când Lydia mă și zori.

— Vreau să-mi scutur povara din spate — zise dânsa însoțind cuvintele cu un surâs blând și dureros. Tolăniți pe aceeași dormeză largă, urmărind rotocoalele de fum dela țigările noastre, dânsa își continuă povestea.

— M'am oprit la vremea care a urmat după moartea iubitului meu tată. Cum am zis, eram singură, fără prieteni, fără rude. Tot ce am avut, toți de cei care mă lega amintirea, își durmeau somnul vecinicii în cavoul din Skorticz. În zilele acestea de mahnire, Maria, prietenă atunci ca și acum, îmi era singurul meu razim. În tăcerea sărbătorească a castelului nostru îmi treceau zilele în dezbateri, cari priveau mersul moșiilor mele, cu logofeți, cu samsari ovrei, cu lume care-și urmărea scopul ei. Pe încetul și cum vremea trecea, am început să mă împrietenesc cu rolul meu. Îmi veniam ca o regină în moștenirea mea întinsă. Așa am dus-o vre-o doi ani. Într'o zi de toamnă apoi, curierul nostru între alte epistole aduse una neobicinuită. Era un plic mare, cu adresa mea scrisă cu niște caractere cari vădiau că au fost așternute pe hârtie de o mână de femeie. Îți poți lesne închîpui cu ce sentimente am rupt plicul. O rudă a mamei, pe care n'o văzusem nîcîcînd, îmi făcea

învitarea să viu la dânsa la Varșovia pentru a petrece iarna și și carnavalul la dânsa. Spunea că e văduvă, fără copii, și, că ceea ce o îndemnă să mă cheme este, că nu am pe nimeni și, că o fată nu se poate îngropa la sat, oșebit o fată care poartă un nume ca al nostru. Mai spunea, că nu am de unde s'o cunosc, dat fiind că între familia ei și a noastră a dăinuit de pe urma unei moșteniri un proces care a înstrăinat rudele. Cum însă acum, toți cari s'au războit cândva pentru petecul de pământ au găsit odihnă în brațele aceleiași țarine, e de datoria ei, să mă ia pe mine sub aripele ei ocrotitoare și, să-mi înlesnească întrarea în lume. După lungi debateri cu Maria, m'am decis să primesc invitația. Nu mult după aceea lăsând castelul în grija celui mai bun dintre slugile noastre, am plecat. Să-ți istorisesc impresiile mele de atunci, ce am simțit și cum am simțit pentru primădată în istoricul oraș al țării mele nenorocite, — ar fi să repet lucruri banale și cari azi, nu mai au nimic interesant. Oricât de neajutorată și stângace eram, totuși am constatat dela primul pas, că eram primită pretutindea cu foarte mare interes. Saloanele rudei mele, poate de când au fost clădite n'au văzut atâta lume dându-și întâlnire, ca în iarna aceia. Petreceri, partii de sanii, vânători, baluri se succedau într'un lanț nesfârșit. Pe mine mă purtau pe brațe și erau nopți în cari nici cu ivirea zorilor nu

puteam adormi. Ce-a fost tineret pe vremurile acelea în Polonia, l'am văzut în jurul meu. Eram deja în anii când știam aprecia râvna acestor tineri. Eram în clar cu aceea ce se aștepta dela mine. Era mâna mea și moșia dela Skorticz. Mătușa mea, era neobosită în a-mi da informațiile necesare. Era un almanach viu al tuturor familiilor noastre nobile. Cunoștea toate amănuntele. Știa toate întâmplările și spre lauda ei fie zis, n'a încercat cu un singur cuvânt nici cea mai mică influințare a voinței mele. Lăsa totul în sarcina inimii mele. Dar inima mea tăcea. Nici unul din cei cari îmi făceau curte — se zic așa — nu a fost în stare să o facă să bată mai repede.

Nemeza însă pândea. Fără să bănuiesc mă și luase la ochi. La cel din urmă bal din carnavalul aceluia an îmi fu prezentat contele lojco Danilovicz, locotenent în garda imperială, carele se nimerise în afaceri pe vremea aceea în Varșovia. De cum s'a apropiat de mine am simțit, că omul acesta este ursita mea. Seara aceia întregă eu n'am fost în stare să es de sub vraja pe care omul acesta o respira în jurul său. Frumos, de o statură impunătoare, tinăr, răsfațat de toată lumea, asupra mea a făcut o impresie care mi-a devenit fatală. În ciasul când l'am cunoscut m'am și decis. Acesta — mi-am zis — ori nimeni altul. La despărțire m'a întrebat doar atât, când așa conveni să ne cerceteze. Fără să-mi dau seama de situația mea, de referințele mele familiare, de regulile adoptate de societate, l'am invitat de Paști la Skorticz.

Technica modernă caută și cu succes, să rezolve probleme din cele mai dificile, care, „uimesc pe drept cuvânt” lumea. Astfel aci vedem cel mai nou tip de avion, fără motor, invenție germană. Pilotul o ia la fugă și de curentul astfel produs aripile aeroplanului se mișcă și ridică aparatul în văzduh. La dreapta vedem *automobilul sburdător*, care zboară nu mai în văzduh, iar pe străzi merge ca automobilul. În New-York, mai cu seamă, se pot vedea foarte multe automobile de acestea.

Petru Mantu

vestitul căpitan de hoți din județul Caraș Severin care a fost deunăzi împușcat în Bolvașnița de către un sătean. Mantu a ținut ani de zile sub teroarea sa împrejurimile Caransebeșului și ale Orșovei și a stat în fruntea unei puternice cete de tâlhari, rămânând la sfârșit în libertate numai el și cu adjutantul său. După moartea lui urmașul ajutorului său s'a pierdut.

Yellow Sky

cel mai bătrân om al lumii, care a murit deunăzi în vârstă de 133 de ani. El a fost șeful unui trib de indieni și n'a fost niciodată bolnav în viața lui.

Am părăsit Varșovia, au sosit și Paștile și odată cu dănsule a sosit și dânsul.

A fost ceremonial și corect. A dat o vizită reglementară. Dar atât i-a fost deajuns ca să-mi facă ofertul. I-am cerut timp de cugetare, deși mai bucuros i-ași fi sărit în gât. Iubiam omul acesta, din întâia clipă a întâlnirii noastre. Și-l iubiam la nebunie. A plecat și după o lună toate zările și toate revistele din Polonia și din Rusia vestiau cititorilor, că contele Iuțco Danilovicz va deveni bărbatul fericit al castelanei.

Aveam atunci Radule, douăzeci și trei ani.

Eram într'un vis al fericirii. Am crezut atunci, că în primăvara aceia toate florile din lume de dragul meu au înflorit, că verdele întinselor câmpii e numai un covor pentru nunta mea, că paserile din imensul nostru parc pentru ospățul meu își instruesc psalmii.

Eram atât de fericită.

Castelul din Skorticz se schimbase cu desăvârșire. Croitorese din Varșovia și Petersburg, ovrei din

toate părțile, o puzderie de meseriași, ciocăniâu, vopseau, reparau.

În coșciugelile lor de piatră și metal oare înaintașii mei simțit-au schimbarea cea mare care se petrecea în jurul lor? Și dacă au simțit-o, și dacă au știut că ce are să fie, de ce nu mi-au dat un semn? De ce nu a venit unul din ei și să-mi fi spus: Lydio, întoarce-te.

Aș, ce stau să vorbesc. În clipele acelea chiar să se fi făcut minunea, eu tot nu ascultam. În acele zile, uitasem până și de morții mei. Un gând aveam, unul singur, *El*.

În fine a sosit și ziua cea mare. Cum a fost, cum a trecut, nu mai știu. Parecă nici nu mai vreau să știu. Ajunge că în seara nunții am plecat în voiaj de nuntă în Italia. Expresul Petersburg—Viena ne ducea în goană nebună peste țări atingând capitale și orașe renunite. N'am văzut nimic. Vedeam numai doi ochi mari, negrii învăluindu-mă mereu în privirea lor vrăjită. Acești doi ochi erau pentru mine lumea. Am cutreerat timp de șase luni țara iubirii, țara păduri-

lor de portocale și a floarei de lămâi, țara cu cerul pururea albastru. Ca prin vis îmi amintesc de arta și frumsețile milenare ale vechilor orașe. Până și icoana Romei mi-a rămas ca un tablou fumuriu. Ce-mi era mie de toate acestea. Iuțco era pentru mine totul. A lui eram cu trupul meu cast, cu sufletul meu de inger.

Nimic n'a turburat în acest rest-timp fericirea noastră.

Și ne-am reîntors acasă, la casa noastră, în preajma toamnei, când în Polonia totul e de-o culoare galbiu-murdară, oameni, câmp, drumuri, orașe.

Servitorimea din Skorticz ne-a pregătit o întrare triumfală.

Iuțco își luase concediu lung, cu gândul de a nu-l mai reînoi. Se lăsase convins, că slujba în armata Țarului nu face pentru dânsul. Socotiam această împrejurare ca o biruință a mea ca o biruință mare. Și-l iubeam și mai mult.

În aceste zile viața noastră era încă un lanț de bucurii.

El se interesa de gospodărie,

era mereu călare pe urma argaților. Și pare-că se vedea în toate că este un bărbat la casă.

În plină fericire dete peste noi iarna. Am deschis și noi larg porțile castelului, și viața zgomotoasă, această caracteristică a vieții neamului meu, își făcu intrarea în sombrele odăi, cari uitaseră de mult aceste petreceri.

Odată cu această încopciere a noastră în viața socială, un fenomen ciudat îmi atrase luarea aminte. La început nu l'am luat în seamă, mai târziu însă m'am simțit izbit de dânsul așa, că vrând nevrând m'am ocupat cu el.

Uitasem să-ți spun că familia bărbatului meu era din Ucraina. Era de obârșie ruteană dar catolică, și prin urmare trecea drept polonă. Familia trăia în apropiere de Chiew și rudele mele eu le văzusem doar în ziua nunții. Distanța mare, absența noastră de acasă, iarna care dăduse peste noi, nu mi-a dat prilejul să intru într'un contact mai intim cu dânsa.

Aceasta numai pentru lămurirea celor ce urmează.

Ca să reviu, zic, am observat că familiile poloneze la cari ceream înțelegere, familii bătrâne, cu trecut vijelios, familii cu tradiții sfinte, zic, în aceste familii, am observat că eu eram privită cu o afabilitate mare,

în schimb bărbatul meu deși nu cu receală, dar cu o rezervă vătămătoare.

La început lucrul acesta eu nu l'am observat. Ci, observările lui loțco, când comentam acasă cele văzute, observări din cari transpira la început un fel de nemulțumire, iar mai târziu o ură, mi-a dat întâiul impuls să fiu mai atentă.

Și de cum am constatat această dublă ținută a familiilor, mi-a intrat în suflet ca un cuțit. Și mai vartos m'am pus la pândă. Femeile au un aliat puternic în slăbiciunea lor: masca. Și eu mi-am pus masca pe obraz trecând în ofensivă. Voiam să știu ce are o anumită lume cu bărbatul meu. Zic, o anumită lume căci erau și familii unde rezerva aceea rece față de dânsui lipsea. Acestea erau însă familiile de înalți funcționari, civili și militari, în parte streini, letoni, fiulandei, dar și poloni împăcați cu împrejurările. Toate acestea le constatai însă mai târziu.

O iarnă mi-a ajuns pentru-ca să dau de urma secretului. Care secret nu-l poate descoperi o femeie frumoasă dacă e și cuminte și și vroeste? Un vecin, pe vremuri cu multă trecere la femei, pe vremea mea însă blocat de reumatisme și alte nevoi, se vădi de mediu bun. O atenție la aparență nevinovată,

și fără obiectiv aprinse în scurtă vreme iasca uscată.

Și cu prilejul unui bal la noi, la umbra unui portocal în sera noastră renumită omul și-a făcut datoria, confiindu-mi secretul.

Pentru mine aceea ce mi s'a spus a fost moarte. Bărbatul meu, lațco al meu, idolul gândurilor, stăpânul vieții mele a fost autorul moral al morții fratelui meu Stanislav. Dânsul, bărbatul meu, a fost spionul, trădătorul, ucigașul sângelui meu.

Știi tu ce a însemnat pentru mine cunoașterea acestei taine?

Crezi că am leșinat, am fiptat, am înscenat accese de desperare? Nu, Radule.

Ci, în clipa aceea am murit. Am murit acolo, sub portocal, cu evantaiul peste piept, sub privirile lăcome ale bunului meu vecin.

Pe urmă m'am ridicat, eu moartă acum, și am trecut în sala de bal. Am avut tăria să mai răd lumii, să primesc complimente și vorbe dulci, să spui chiar de acestea altora, să primesc invitații pentru zilele viitoare.

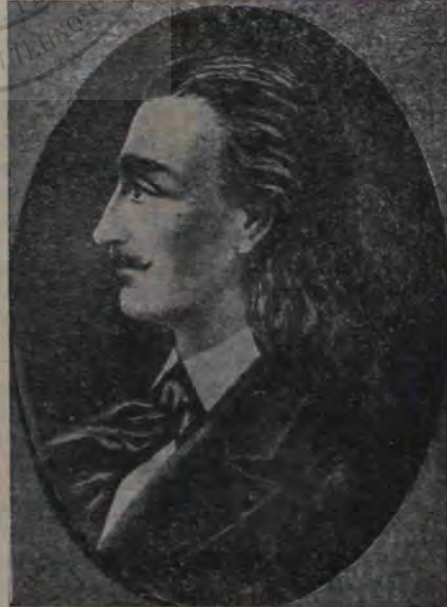
Și eu, eram doar moartă.

Așa suntem vezi, noi femeile când voim!

În dimineața aceea, când oaspeții goliră casa, când am ramas numai

Emanciparea femeii. Sovietele au fost cele dintâi, care au dat depline drepturi și femeilor. Guvernul bolșevic din Moscova drept aceea a numit pe legațiunile sale din țările streine și o mulțime de femei, ca secretare de legații și alte funcționare. Chipul nostru arată pe femeile diplomate atașate cu serviciul pe lângă ambasada bolșevică din Berlin.

Branco Radicevici

cel mai mare poet al Sârbilor, al cărui centenar a fost prăznuit cu mare alai deunăzi în Sremskikarloviț, unde este mormântul lui.

NE CHIAMĂ TOAMNA

Gr. Vēja

Ne chiamă toamna să-i culegem vraja
Și teii goi ne chiamă plin de dor,
Indreaptă-ți pașii, draga mea, agale
Să rătăcim încet-încetîșor...

Indreaptă-ți pașii, draga mea, și vino
Ne chiamă visul gândurilor vii,
Ne chiamă plânsul călător de stoluri
Și-apusurile galben purpurii...

In jur de noi va filfâi în taină
Povestea toamnei blândă ca un vis,
Povestea ce se țese jumurie
Pe-albastrul cald al cerului deschis.

Cu frunzele ce'n foșnet s'or prelinge
Rătăcitori, în palidul decor,
Noi să'nțelegem ce primăvăratec
E dorul nostru, sfântul nostru dor.

TATII — CA PREOT

Volbură Poiană

Când pomii toți vor înflori,
Când soarele-i va rumeni,
Când vântul grabnic s'o porni
Bogate crengi să clatine,
Mi s'o părea că în ilvezi
Cu mâna ta cadelnîfezi,
Intreaga lume tămăzezi
Cu cinste după datine.

noi doi, eu și ucigașul fratelui meu,
am ordonat să mi-se aranjeze drept
dormitor odaia lui Stanislaw.

Pentru o clipă „el” rămase în-
curcat. Pe urmă îl apără un suris
pe buze, un suris înțelegător și s'a
liniștit. Credea mizerabilul că sunt
mamă.

Din ziua aceea însă am devenit
alta. Volam răzbunare, răzbunare
crudă, groaznică, doriaș cu toată
fibra ființei mele ruina acestui om.

Și războiul între noi a început.
Fără milă, fără cruțare. „El” nu bă-
nuia încă nimic. Socotia purtarea
mea drept capriciu al stării mele.
N'aveam nici un motiv să-l lămu-
resc.

Am cerut să mergem la Varșovia.
Am mers. Acolo, am căutat cunoș-
tința celor mai marcanți patrioți,
cari toți figurau în cartea neagră a
poliției țariste. Am deschis casa mea
celor mai disperate existențe, unor
oameni a căror contact era ca o
sentință pentru Siberia. Aceștia îmi
deveniră prieteni, oaspeți. Pentru ei
aveam mese, bani. Toate le întoc-
miam însă așa că nu eu, ci „el”
figura ca punct inițial. Cu falsita-

Dina Gralla

o vestită dansatoare americană, care lasă pe pictorul
neamț baron Ledermann, ca să-i picteze ciorapii de
mătăasă pentru a-i scoate în relief mai bine pulpele
admirabile. Aceasta originală idee cică-i aduce fru-
moasei dansatoare venite de milioane.

tea mea îl adusesem atât de de-
partă încât își pierduse orientarea
cu desăvârșire. Nu-și mai dădea
seama că ce face.

Poliția secretă îl luase la ochi.
In neînsemnate rânduri îl lăsam
singur la Varșovia, iar eu plecam
la Skorticz. Mă încheiam în castel
și nu lăsam nimănui să bănuie că
ce fac.

La sfatul patrioților l'am pus să
cumpere o casă într'un suburblu al
Varșoviei și să o înscrie sub un
nume fals. Dar tot în aceeași zi, am
denunțat fapta poliției. In această
casă nenorocirii mei compatrioți au
instalat o tipografie secretă, din
care scoteau proclamații revoluțio-
nare. Cu toate că poliția știa acum
de casă și o ținea mereu în ochi,
nu bănuia într'însa tipografia.

Era mascată într'o aripă de lo-
cuița unui modest copist dela tri-
bunal, carele însuși habar n'avea
de vecinătatea periculoasă.

Intr'o zi apoi, la vre-o doi ani
în urmă, când societatea teroristă
pregătia o lovitură, sub un pretext
oarecare l'am convins că casa din
chestie trebuie reparată și e nevoe

ca dânsul să controleze ceea-ce este
de făcut.

Tot atunci un denunț al meu, a
descoperit secretul tipografiei po-
liției și ora când să prindă pe au-
torul moral. Era timpul când și „el”
era acolo pentru reparaturi.

In ziua aceea, exact la ciasul indicat
a fost deținut cu alți nenorociți dim-
preună. Procese de așa natură la
noi, atunci, se judecau repede. După
opt zile contele Ioțco Danilovicz,
degradat; șters din armată, a fost
judecat la deportare pe viață la Si-
beria. După lege aveam dreptul să-l
urmez. N'am respins ci, m'am dus să-l
văz înainte de plecare. Trebuia să-mi
desăvârșesc triumful. L'am găsit în o-
bezi, tuns scurt și cu sprâncenele rase.

Când am intrat la dânsul, a in-
ceput să plângă.

M'am oprit în fața lui, l'am pri-
vit sfidător și ca pe o fiară și i-am zis:

— Conte Danilovicz, dinte pen-
tru dinte, pentru Stanislaw Skor-
ticzky, fratele meu!

Și l'am scuipat în față...

Atât a fost. Nu l'am mai văzut.

Și acuma vine să-mi ceară so-
coteală.

CÂNTECELE
AMURGULUI

Maria Cunțan

I.

Apusul e de sânge,
Se 'nchină sol rânit,
In sufletul meu plângă
Un dor nemărginit.
Iluzii fără nume
Pălesc încet și mor.
Tot ce-am iubit în lume
A fost... rătăcitor.

II.

Amurgu'n haină sură
Aprinde 'ntâiul jar,
S'a potolit văpaia
Cerescului altar,
O secere de aur,
Alunecă'n senin
Spre lanuri adormite
Lângă păduri de fân.

III

A adormit sub stele
Sbuciumu 'ntregei firi,
Din cuib de rândunele
S'aud doar ciripiri.
Golașii, — rîndunică,
De ce nu s'au-eulcat,
De cine le e frică,
Ori nu i-ai săturat?

Vecina mea din tren.

Eu sunt un om foarte politicos și foarte timid, — de multe ori mai mult chiar decât trebuie, cu toate că sunt mulți gata să spună că-s mai mult timid decât politicos. Ba vor fi unii care nu-mi vor recunoaște nici unul din aceste daruri naturale, dar pricepeți, cred, că sunt toți niște băfitori, cari n'au dreptate.

Între acești din urmă se numără cu siguranță, și vecina mea din tren, dar ea mai ales, n'are deloc dreptate. Dar să vă povestesc împrejurarea.

Eu călătoresc puțin cu trenul. Acest minunat vehicul, prezintă desule inconveniente. Afară de cazul când — Doamne ferește — sare de pe șine, el ajunge cu întârziere, și se fură bagajele și altele de acest fel. Cel mai frecvent caz, însă când eu am ocazia să-l încerc, — dealtfel foarte rară — e că-i grozav de scump și mergi în picioare până la destinație. Odată, numai o singură dată în viața mea, am avut norocul să găsesc un loc liber, cu tot confortul visat, la care râvneam și pe care-l pizmuisem deatâtea ori la mai fericiți ca mine, care dormeau bușean în cupeurile luxoase, după ușile trase.

Fiind, — cum v'am spus, — foarte timid, m'am lipit de canapea, cuminte și tăcut, până a pornit trenul. Apoi mi-am aruncat privirile în lături, la tovarășii de compartiment. În față, unul cu o haină de doc, cu ochelari negri și cu barbisonul cărunț, citește un ziar. Alături de el, un domn gros, cu hainele cadrilate, cu un nas colosal și albastru, stă rezemat de un geamandan enorm, ce stă ridicat sus, pe canapea, lângă el. În fața lui, — va să zică lângă mine — unul tot așa de mare, dacă nu mai gras, își șterge cu o batistă vărgată fața, din care cu anevioie poți remarca ochii, între doi munți de grăsime. Stăm de vorbă despre afaceri, — care nu vă importă. Deodată, domnul în haine de doc, scoate un fel de ciubuc, îl aprinde și umple compartimentul de un fum gros și nesuferit.

Mărturisesc, e un adevărat noroc și o mare fericire călătoria într'un vagon de clasa doua, cum era acela

în care mă aflam eu. Dar jumătate din fericire mi-a sburat, sub pufăturile lulelei.

Totuș cum sunt om politicos și timid, n'am zis nimic. La urma-urmei, bine că nu stau în picioare.

Iată însă că se aude șueratul mașinei, care se apropie de gara următoare. Domnul cu luleaua se îndură să deschidă geamul, lasă luleaua pe canapea și pleacă să se plimbe. Credeam că voi fi de-acum fericit. Iată însă ușa se deschide brusc și o cucoană înaltă, voluminoasă, cu un bastonaș de argint în mână, își face apariția.

— „Aici e liber?”

Locul dintre mine și domnul cel cu batistă vărgată, era cu totul prea mic pentru o așa persoană, dacă eu țineam la drepturile mele. Dar v'am spus că sunt foarte timid și mai ales foarte politicos.

— „Poțim Doamnă, e liber!” și m'am făcut micuț, în colț, de nebăgat în seamă.

Doamna își pleacă volumul pe geam, și cu un glas de colonel, începu a striga:

— „Aici, Necache, aici! Vezi de Fifică!”

Doamne, Doamne, câte sentimente mai încearcă un om timid și politicos în tren!

Pe ușa compartimentului apare un servitor cu nenumărate bagaje în mâini și în spinare. Doamna la un geamandan și ne având loc destul, mă lovește peste pălărie. Mă descopăr (mărturisesc că dela o vreme țin mai mult la pălărie decât la cap), geamandanul alunecă printr'o mișcare de translație pe nasul meu și mi s'așează pe brațe.

Eu sunt un om timid și mai ales politicos. Doamna trebuie să zică: pardon, dar n'a zis. Cu multă anevoință din partea ei și cu foarte puțină bunăvoință din partea celor din vagon, doamna și-a plasat calabalăcul. Iată că un geamandan mai mare ca cel de pe brațele mele nu mai are loc. Doamna, fără multă introducere, îl lasă (așa, ca din întâmplare), pe brațele mele.

(Pricepuse și ea că-s om timid și politicos din fire.)

Se desbracă de haină (nu mai

remarcă că mi-ar fi șters toată pudra de pe față cu ea, de-aș fi fost pudrat) și-a aruncat-o, (mărturisesc, aici mi-am pierdut toată răbdarea) peste capul meu.

Apoi se așază grea ca un butoi lângă mine și cu un gest salvator se îndură să-și retragă haina de pe capul meu. Într'un târziu, locomotiva șueră și în clipa acela cineva aruncă pe... Fifică, tocmai între doamna și domnul cel gras.

Cu un gest epatant, Doamna îl luă, îl sărută pe bot (aici mi s'a făcut o scârbă enormă) apoi îl așază în poale.

Fifi însă, este familiar în tren și mai puțin timid decât mine.

Se sue dintr'o aruncătură ingenioasă — tocmai peste geamandane (care-mi veniau până la bărbie) și gudurându-și codița îmbărligată, fără nici o jenă, ca o veche cunoștință, scoate limba lui roșcată și începe să mă lingă pe obraz și pe nas.

Mărturisesc că am pierdut și ultima scânteie de timiditate, m'am sculat fără nici un pardon, în picioare, și geamandanele, împreună

Sportul a luat în vremea din urmă un avânt nemaipomenit. În țările apusene fac sport alături de bărbați și femeile și nu arareori genul gingaș lasă biruitor față de bărbați. Aci arătăm două vestite fotbaliste din Uruguay ieșite victorioase aproape pre-tutindenii.

cu Fifi, s'au răsturnat într'o hodo-rogeală seacă peste picioarele doamnei și mai ales peste ale mele.

Un schelălăit enervat, care nu mai conținea ci se accentuă din ce în ce, și o mutră mai mult decât furioasă a doamnei:

— „De ce ești mojić, domnule? Că-ți cârlesc câteva palme... Ce nu bagi de seamă?...”

— „Pardon, doamnă, dă palme cu i-ai mai dat!”

— „Nu fii dobitoc, mă 'nțelegi?”

— „Ba nu fi dumneata! Dacă ți-ai adus toată casa, să-ți fi închiriat singură un vagon... Nu este vagon de bagaje?...”

Mărturisesc că am avut un acces de curaj și de țărnic, dar noroc că mi s'a sfârșit drumul și m'am dat jos la gara următoare...

Și acum, spuneți dumneavoastră, dacă vecina mea din tren sau eu am dreptate, că sunt un om foarte timid și foarte polticos...

Constantin Crișan

IN CEASURI TÂRZII...

Aurel Zegreanu

E seară,

și iară

podoabele bolții albastre,
râd dulce visărilor noastre...

...și rar, doar așa câte una,
în tremur coboară pe o rază...
tâind lung al bolții albastru,
iubirea de-aproape s'o vază...
și moare.

Tăcere-i, talange îngând,

și moare

în sbateri și jocul la stând...

...In ceasuri târzii de 'nserare,
cu greu bat cărarea'n sulcină,
când viața mi-o vâd o ruină,
și visul suspine amare...

MĂRTURISIRE

D-rei M. Ch.

Am cunoscut-o, măi băeți, într'o zi a luni August, în biroul unei Instituțiuni publice dintr'un oraș de provincie, unde era funcționară. Nu sunt fatalist. Am convingerea, că ceea ce numim mâna neghioabă a soartei, care ne conduce pașii prin această vale a plângerii, și ale cărei capricii le blastem adesea din adâncul inimii, nu este decât rezultatul faptelor noastre ale căror urmări le corespund. Există totuși *ceva*, sau în ființa noastră, — în acest complex de simțuri în perpetuă frământare, — sau e scris în acea carte a Destinului, care ne îndrumază către lucruri și fapte, unde, în mod vag, bănuim că ne așteaptă cea mai amară suferință, învelită în stralele unei fericiri, ipocrite, și mergem către ea cu inima palpitând, — tentația învinge voința. Este năzuința omului către veșnic căutata fericire, către acea flacără divină care fuge pe măsură ce te apropii de ea. Și, când îți este îngăduit să poposești, vremelnic, în drumul priporos pe care ești condamnat să-l faci până ce vei intra pe altă cale înfinit de lungă, înainte de a gusta amăgitoarea fericire, inima ți se rănește, lovită tocmai din direcția de unde tu așteptai ceea ce cauți, de când judecata îți oferă prisma prin care viața se vede în adevărata lumină...

Când am văzut-o, mi-am zis: „Iată o ființă de care natura s'a ocupat cu drag!” În neputință de a reuși să vă dau portretul ei, mă mărginesc a spune că era însăși frumosul în tot complexul lui. Timp de o oră cât am șezut în biroul ei așteptând șeful, n'am vorbit nimic. O priveam pe furis, îi urmăream toate mișcărilor, și... nu știu ce gândeam. În mai multe rânduri am vrut s'o întreb ceva, dar nu găseam cuvinte. Imi făuream în minte câte-o frază aleasă, dar când voiam să încep, vorbele mi se opreau în piept. Și-mi făceam muștrări, mă vedeam într'o situație cu totul ridicolă, dar, drept să spun, îmi plăcea această situație, îmi plăcea s'o privesc numai, fără să fac cel puțin o mișcare pe scaunul în care mă înțepenisem ca fixat de-o putere hipnotică...

Când am plecat, aveam impresia că mă întorc dintr'o lume ireală. Și lumea aceasta, era departe de mocrila materialismului, de asperitățile unei realități care-mi învenina sufletul. Imaginea ei mă obseda în

toate acțiunile, în toate gândurile mele. O simțiam par'că lângă mine, o vedeam în toată frumusețea ei. Și cercul, pe cât de strâmț pe atât de vițios în care îmi petreceam zilele lipsite de bucurii și mulțumiri, mi se părea îngrozitor. O! ce dar fericit e imaginația! Cum te poartă pe aripile ei în lumi de basme, unde suferința e o bucurie necunoscută!

La câteva zile după ce m'am întors acasă, i-am scris. În douăzeci de pagini i-am destăinuit toate taințele sufletului meu, întreg dorul unei inimi de nimeni înțeleasă, nemângăiată de nimeni, sfâșiată de spini cu prisosință răspândiți în calea vieții. Și plângeam. Un sentiment nedeslușit îmi coplesise inima, și simțiam o plăcere să plâng. să plâng până ce ochii îmi vor seca de lacrimi. — O! multe pagini triste din viață am stropit cu acest balsam! — În așteptarea răspunsului ei, nu știu ce am făcut, nu știu ce am gândit. Eram sigur că-mi va răspunde, dar la natura răspunsului nu îndrăsnam să mă gândesc, și nici nu știu ce mă făcea să cred că-mi va răspunde. Aveam senzația că aș fi fericit, numai cu o scrisoare dela ea, ori cum ar fi acea scrisoare, dar să știu că am ceva dela ea, ceva cu care a umblat ea, un lucru în fine, pe care, când l-a făcut, s'a gândit la mine. Nu m'am înșelat. La zece zile, am primit răspunsul. După o prefață cam lungă, în care, printre altele, citează o maximă de Schopenhauer, îmi scrie că n'a iubit niciodată, și crede că nu va iubi nici în viitor, și termină prin a mă saluta ca „pururea sinceră amică”. — Gândurile mi-au stat în loc. Priveam scrisoarea cu ochi tâmpiți, și simțeam un imens gol în suflet. Am recitit-o mai cu atențiune, odată, de douăori, crezând că în spatele cuvintelor voi ceti gânduri susceptibile la interpretări contrarii vorbelor. Nimic! Un stil simplu, sincer, conchis, m'ar fi putut hotărî să mă opresc aci, dar acel mizerabil grăunte de speranță, acel inevitabil „dacă”, mi-a dat condeiul în mână, și alte douăzeci de pagini au îmbrăcat doliul inimii mele. A doua zi i-am trimis altă scrisoare... și apoi alta. Sufletul îmi oscila între speranță și desnădejde, și simțiam o nevoie să scriu, să mă ușurez. Peste două săptămâni, a căror lungime nu îndrăsnesc s'o măsoar, primesc câteva rânduri — verdictul „Ți-ai îndreptat pașii vieții către o

ființă — care, poate a mai fost iubită, — dar nu va iubi *niciodată*. Sunt o viitoare a schitului — a schitului, înțelegi?

...Prin urmare, s'a terminat... s'a terminat! Nu găsim nici un sens vieții — și nici morții. Nu știm pentru ce trăiesc, pentru ce mi s'a dat o viață, fără însă a mi se da și puțința de a o trăi așa cum gândesc. Furia, rușinea, sila, mă stângeau, mă năbușiau ca șarpele din Laocoon, și-mi venea să strig, să țip, contra acelei voiațe creatoare, care m'a înzestrat cu un suflet delicat, departe de a se familiariza cu mediul în care trăiesc, iar când am întâlnit o ființă în preajma căreia aș fi gustat fericirea pământescă, mi-o la El, să-i servească Lui...

Virgil tăcu. Oochii îi înnotau în

lăcrămi, iar buzele îi tremurau cu întreruperi, prevestind isbucnirea unui plâns care s'gduie toată ființa. Noi de asemenea tăceam — eră singura mângăiere ce i-o putem da. Umbrele înserării se furișau încet, și odată cu ele, o liniște sinistră părea că apasă văzduhul.

— „O, iubire... viață!” — oftă el în sfârșit, cu privirea perdută în aceea lume, unde o vedeă poate pe ea îmbrăcată cu o rasă neagră, ingenunchiind înaintea Fecioarei, cu ochii ridicați către împărăția divinului Prunc dela Nazaret.

...Și oftatul, jalnic, scurt, ca aceste înfiorătoare cobituri ale pasărilor de noapte, se perdu în liniște.

...Și noi tăceam!...

Costel Dumitrescu-Delavaronă

O vară în mijlocul pădurii

ELENA DIN ARDEAL

Mă simțiam istovită de putere în urma apostolatului benevol, ce îl purtasem ani ca o samariteancă, în decursul războiului. Aveam deci lipsă de o pauză mai lungă și astfel mă hotărâi să petrec o vară la pădurea Neamțului. Cunoșteam familia pădurariului. Erau prietenii casei noastre. Imi era dragă părechea aceea de oameni, pe care o cunoșteam din copilărie, decând ne întrau în casă decorați cu mănunchiuri de fragi coapte și parfumate, ori toamna cu mure negre și aburite, strălucind de mulțumire ca niște regi ai naturii.

Încă la începutul lui April mă dusei să-mi pun în ordine camera închiriată. Pădurea se înălța măiestoasă, acoperind cu arborii ei seculari întreg conul dealului uriaș, și era numai ciucuri și dantele. Zăpada câte unui cireș sălbatic strălucea ici și colo spre a întregi panorama unui superb pictor, ce lucra cu o ulmitoare dibăcie. Penelul îl înmuia în verde deasupra pădurii și contură în aur și argint azurul cerului. Vedeam tablouri rare. Făcea pregătiri ca pentru așteptarea unei regine, dornice de a se delecta de minunile artei în bogatul muzeu al naturii.

Întâia cărare pe care o treceam sfioasă, impresionată de fiorul necunoscutului, îmi oferî o taină adâncă. Eram în fața unui copac secular, ce se ridica de pe o trupină în forma unui altar, cu crengile ca niște mâni împreunate spre cer. Un cor de păsări de-asupra lui cântau

liturghia. Liliachiul miilor de topo-rași în floare, își răspândeau jur-împrejur tămăia. Ingenunchial, căci mă simțeam datoră cu o rugăciune Creatorului aceluia, pe care îl simțeam atât de aproape de sufletul meu. O undă de dispreț pornia din mine pentru falsa civilizație, cu mile ei de creeri smintite, ce nu mai pot cuprinde pe Atotputernicul. Pădurea mă aștepta cu întregul ei confort. Saltele catifelate de mușchi se întindeau la tot pasul. Ochuri de izvoare cristaline de munte mă oglindeau în argintul lor. Vedeam că este de prisos să-mi aduc mobilierul plănuît. Pădurarul îmi construi în grabă un pat nou, dintr'un mesteacăn tinăr, o măsuță cu câteva scaune în jurul ei. Eram încântată de drăguțul aranjament.

Sosisem mai repede cu câteva săptămâni, de cum era obiceiul de a pleca în vilagiatură.

În cea dintâi noapte o ploaie deasă, ce picura ritmic ca niște boabe de aguridă pe un acoperiș de tînchea, fusese prima doctorie pentru nervii mei oboșiți. Mă calmase și un somn lung și binefăcător mă ducea spre întemare.

Pădurărița îmi ajută la menaj. Avea de toate. Vaci cu lapte, paseri. Pădurea ne oferia primul zarzavat: sălațica ei fragedă ca unsă cu olei. Trebuia să pun frâu stomacului. Prea cerea cu lăcomie hrana.

Cunoșteam toate colțurile pădurei, toate pêtecele ei de soare, unde se pârăgului cele mai arome fragi și

smeuri, iar spre toamnă belșugul de nuci și aluni cu care mă cinstea pădurea, precum și scorburile cu miere sălbatică, care mă îndulci o vară întreagă.

Imi plăcea viața asta de pustnic.

Era mai frumoasă, de cum mi-o închipuisem în clasele primare, unde legendele pustnicilor ne prezintă chipuri grozave, iar imaginația noastră întrupează din ei curat monștrii. Chipul lor a trebuit să fie senin ca și sufletul lor, plămădit în poezia naturii.

Aveam și doi prietenî, pe Teiul și pe Smeurica, nepoții casei, crescuți de pădure. Cu ei hoinăream ziua întreagă. Mă duceam la cuibul iepurilor, unde se jucau cu micii iepurași, pe cari îi legănuu la sân și îi sărutau pe botișor. Erau copii sănătoși și îndrăzneți. Ei nu se jucaseră cu iepuri de lână ca copiii anemici ai orașelor, ci cu iepurași vii. Cunoșteam toate cuiburile paserilor. Imi arătau și explicau ca niște mici profesori de botanică și zoologie toate tainele științelor naturale. Pe câte un răzor cosit în soare vedeam micii clovni ai naturii, ce făceau mătânii comice, împiedecându-se în coloanele de iarbă: viermișorii pândiți de ciocurile răpitoarelor. Studiam împreună urmele lupilor de mers și întors. Știam numele popular și muzical al florilor. Mă delectau drăguții. Sănătatea mea mergea spre bine. Fusesem în mâna unui doctor iscusit.

Dar se apropiase toamna cu umbrele ei reci și groase. Eram la sfârșitul vacanței. Nu rămăsesse din tot ce fusese frumos decăt frunze spălăcite ce sunau trist, ca niște glasuri din mormânt.

Mă gândeam la plecare. Ședeam dezolată pe o scorbură și ca să-mi fac curaj începui o horă. O rază palidă, ce abia mai pălpăia, mă gădili pe gât. Încă dela primele acorduri aud la spatele meu niște pași pasionați de dans. Păreau a unor pitici încălțați în cisme de piele fină. Cu cât cântam mai tare, cu atât săriau mai veseli pe vinele lor ușoare.

Intorc capul. Avui un tablou drăguț. Un arici în mijloc dansa cu familia sa, vre-o cinci pulșori prinși în cerc de horă. Nu se sinchisiră de loc de ochii mei, ci dansară până se obosiră, chiar și după ce încetă cântecul meu și apoi se retraseră oboșiți în apartamentele lor.

Văzui că natura are zimbete de veselie chiar și în cele mai triste clipe ale ei.

Culturale.

„Dincoace“ și „dincolo“... Ințelesul călătoriei, pe care „Asociația“ dela Sibiu a întreprins-o acum două luni dincolo de Predeal, sub conducerea d-lui Vasile Goldiș, a fost fără îndoială, sufletesc. Revista *Transilvania*, organul celui mai vechi așezământ cultural ardelenesc, publicând acum pe larg darea de seamă a acelor zile de înfrățire națională, scoate la iveală, cu o legitimă bucurie, atmosfera de dragoste reciprocă în mijlocul, căreia întâi în București, apoi la Vălenii de Munte și pe valea Prahovii, și-au întins mâna lor frățească cei de „dincoace“ cu cei de „dincolo“. Ni s'a lămurit astfel încă odată că toate acele antipatice bariere de cari ne-am lovit în timpul din urmă, au fost scoase la iveală de valul trivial al unor anumite concurențe în lupta dintre partide și că, lăsând la o parte vorbele tăioase cari se strigă de pe baricadele politice, unitatea de simțire a mulțimei nu a fost știrbită în niciun colț de pe suprafața țării. Predealul nu mai e astăzi punctul niciunei frontiere. Cu toate nemulțumirile cari fermentează în sânul populației ardelenice, cu toată uitarea care se așează câteodată asupra nevoilor sale locale, cu toată agitația absurdă a glasurilor cari laudă, uitând prea repede, binefacerea sclaviei de până ieri, cu toate greșelile unora și cu toate nervozitățile altora, zestră unității noastre de cuget a rămas neatinsă. Pe de-asupra conducătorilor nepricepuți, plutește acelaș duh rodnic al idealurilor implinite.

„Asociația“ dela Sibiu, descălând peste Munți, s'a simțit pretutindeni la ea acasă. Cu drept cuvânt a vorbit d. Vasile Goldiș la

recepția festivă dela Ateneul român: — „Venim aicea cu sufletul nostru și din ceasul acesta, pământul României-Mari îl socotim moșia noastră de veci și apărarea ei, plivirea ei, de toate relele, înălțarea ei prin înrădăcinarea tuturor virtuților cari duc neamurile la glorie și nemurire, iată idealul cel nou și sfânt în numele căruia ne închinăm de azi înainte.“ Și iarăș, înțelepțește s'a rostit Regele în ședința solemnă a „Academiei române“, adresându-se oaspeților din Ardeal: — Mă bucur să văd aci întruniți într'un singur gând și spirit, Români de dincolo și de aci, adevărat uniți sufletește, veniți cu dorul de a strânge cât mai tare legăturile, dintre cari numai bine poate să iasă pentru țara noastră. Ceeace odinioară ne-a despărțit a trecut, dar ceeace ne-a legat a rămas, și această legătură va crește și ne va întări pretutindeni acolo unde vor fi numai inimi bune românești...“

Frumoase cuvinte al căror ecou n'ar trebui să se stângă niciodată sub bolta cugetelor noastre. Dar, pentru ca legăturile sufletești dintre cei de „dincoace“ și cei de „dincolo“ să se întărească cu adevărat cunoașterea reciprocă a trațiilor din acelaș trup nu se cade să se mărginească la aceste înălțături și bucuroase întâlniri sărbătorești. Hora unirei o jucăm oricând, cu dragă inimă. Munca rodnică o desăvârșește însă, fiecare, în ogorul pe care l-a destinat vredniciei sale. „Asociația“ dela Sibiu, suntem încredințați, va ști să tragă toate concluziile surâzătoare petreceri pe care a ocazionat-o. O așteaptă, aici, o aridă operă constructivă în câmpul culturii naționale. Va fi cu atât mai bine, dacă ea se va desfășura în perfectă colaborare cu toate celelalte instituții românești urmărind același țeluri.

Propaganda culturală și sam-sarii ei. Undeva, într'unul din birourile ministerului Cultelor și Artelor, acest departament al sufletului românesc lăsat de-atâta vreme în părăsire, se examinează în momentul de față planul înființării unei noi trupe de teatru în Ardeal. Despre rosturile lui s'au mai vorbit în dese rânduri, în diferite gazete și la convenitele rubrici. Ar fi vorba despre o organizație artistică permanentă, larg sprijinită din bugetul țării, care s'ar însărcina să joace piese românești, câteva luni pe an, la Oradia Mare, Sătmar, Arad și Timișoara. O coloană volantă de

propagandă națională de-alungul orașelor noastre dela graniță, căreia, după ce i s'a găsit o justificare, i s'a dat și un titlu aproape războinic: *Teatrul de Vest*.

Ideia, în sine, nu poate fi criticată. Toate proiectele din România-întregită, inclusiv proiectele de legi, sunt învelite în haina de sărbătoare a celor mai amăgitoare bune intențiuni. Numai căptușeala, câteodată, e de foarte proastă calitate...

Așa s'ar părea că stă cazul și cu trandafiriile perspective a „Teatrului de Vest“. Pentru că ministerul Cultelor și Artelor se arată neobișnuit de darnic, fiind dispus să jertfească nu mai puțin de douăzeci și cinci de milioane pe altarul artei naționale, și pentru că din mijlocul societății noastre au răsărit totdeauna oameni gata să slujească orice idealuri rentabile, au și apărut ca din pământ cunoscuții propagandiști culturali de frontieră, rozători de fonduri grase, sentinele neobosite ale subvențiilor guvernamentale, cari au mirosit afacerea și sunt dispuși să înceapă negoțul. Ni se afirmă, că un contract de concesiune a și fost schițat, și că un norocos impresar de operetă, un oarecare domn Moșor, — numele său îl recomandă îndeajuns, — se pregătește să se așeze serios pe lucru, în tovărășia unuia din conducătorii presei liberale, dl Alexandru Mavrodî. Ardealul poate, prin urmare, să răsuflă ușurat. Destinele sale culturale vor încăpea pe mâini bune.

Să nădăjduim, cam cu atât am mai rămas, să nădăjduim că urata afacere nu se va încheia. În fața ei până și protestul nostru ar fi ridicol. Ce-am mai putea spune, văzând că, până și cele mai intime legături ale inimelor noastre cu binefacerea artei sunt spurcate de mâna pistruită a samsarilor din cafenelele bucureștene? Deci, să încheiem aceste rânduri îngrijorate, cu o timidă propunere. Pentru ce nu s'ar lăsa Teatrului național din Cluj, sporindu-se cu foarte puțin actualele lui ajutoare, — grija organizării unor turnee regulate în Ardeal? Ne vom îngădui să arătăm cândva cum s'ar putea realiza această simplă și lesnicioasă călătorie artistică.

Un sacrilegiu. Proprietarul Ipoțeștilor, Dr. Papadopol s'a hotărât să dărâme casa în care s'a născut și a copilărit marele poet Mihail Eminescu. Aceasta relicvă scumpă neamului românesc, pentru, stră-

nepotul lipitorilor imortalizate de marele poet în Satira III, nu prezintă desigur, altceva decât un pre-text de răsunare pustumă. Greco-tenia dela Ipoestei, a cărui faptă pare cu atât mai sălbatecă cu cât este săvârșită de un intelectual, a refuzat prețuri mari, pentru răscumpărare, și astfel leagănul geniului poeziei românești se va preface într-o grămadă de cărămizi cât de curând, și nimeni nu se va găsi ca să oprească această barbarie. Câteva „însemnări de o zi” într'un număr restrâns de ziare doar, câteva protestări palide, fotografia și casa poetului, și pe urmă... tăcere. Astfel dacă fapta proprietarului dela Ipoestei e un sacrilegiu adus celui mai mare poet al României, apoi impasibilitatea celor în drept de a îngriji caiburile în cari s'au născut cei mai buni fii ai neamului, este incalificabilă. Se știe că poetul în viață fiind, a refuzat întotdeauna onorurile. După moartea lui întâmplată în împrejurări atât de tragice, nu i-s'a ridicat cel puțin o statuie. Firește, dacă Eminescu s'ar vedea în bronz, tronând în piața nu știu căru oraș de provincie (în capitală nu mai are loc), ar fi mai amărât ca atunci când silit de Titu Mainescu a fost prezentat la Palat. Dar a nu se lua măsuri pentru păstrarea casei în care poetul a văzut lumina zilei, este o chestiune care, *deși întâmplată în România*, provoacă cea mai îndreptățită indignare totuși.

Ziaristica noastră. În luminoasele după amiazi ale Duminecilor de vară când aplecați de-asupra mesuțelor de scris mai răsoiesc din când în când paginile prăfuite ale vechilor gazete scrise cu emoție și cu suflet, pe cărturarii cinstiți ai satelor — preoți și dascăli — îl cuprind o adevărată durere sufletească după „cele trecute vremi”.

Atunci, de altădată, gazeta modestă dar curat tipărită aducea cu fiecare număr comori noi de suflet românesc. În nelipsita „foiță” se află totdeauna o năvelă sau o schiță duioasă, o veste artistică sau științifică, un fapt înțelept și multe alte lucruri scrise toate cu chibzuială într-o limbă fragedă și armonioasă. Atunci, din dosul literelor ca mărgea nu respiră goana după senzațional, nici râsul hidos al ponegririi, ci simțiai închegându-se din ele, și intrând în tine frânturi de suflet și glasuri prietenești.

...Aceste gânduri ne-au cuprins cetind întâmplător în revista „Lamura” Nr. 5—6, admirabilul articol

al D-lui Cezar Petescu: „Gazetele și cultura” scris cu limpezime și dragoste. E aici povestea unui preot ardelean, care ne mai găsim în ușuratică înseinare a gazetelor de azi pline de „senzațional” și „fapte diverse”; nimic din apa vie, trebuitoare sufletelor dornice de cultură ale cărturarilor săteni, nu are încredere în nici un ziar actual ci recitește cu drag paginile calde ale vechilor gazete: „Tribuna” „Telegraful” „Românul” etc. căci în rândurile lor îngălbenite simte vibrarea unui *suflet românesc*. E în acest articol pusă față în față ziaristica noastră cinstită, reprezentată printr'un Barițiu, Eminescu, Eliade, Hașdsu, Iorga, Vlahuță, Goga și alții și desechilibrata măsluire de hârtie a zilelor de azi... Pentru cultura unui neam presa are un rol conducător, căci ea împrăstie idei și îndemnuri până în cele mai ascunse colțuri. Slova ei *trebuie să fie sfântă*, asemeni slovel din evanghelie, căci presa domnește asupra mulțimii și o conduce.

Și cu toate-acestea presa noastră de azi se sbate în noroiul înjuriilor... Ziarele noastre cele mari, aproape toate — dacă se mai pot numi ziare — în slova lor ștearsă și zăcută aduc numai calomniile și patimi, numai senzaționale actualități și numai banalități scrise într-o limbă care numai românească nu e, deși: „Ziarul nu înseamnă înregistrarea evenimentelor, și gazetarul nu e, sau mai bine, nu se cuvine să fie un copist sau un stenograf al întâmplărilor dintr'o zi”.

Bibliotecile populare. Sub acest titlu în frumoasa revistă de cultură generală „Lamura” Dl. I. Darie are un articol plin de constatări dure-roase și de îndemnuri, referitor la bibliotecile populare. Pornind dela nechibzuia desființare a uneia dintre puținele noastre instituțiuni de acest fel, anume aceea a „Fundației Socec”, autorul arată progresele realizate și rezultatele binefăcătoare ale acestor biblioteci în America și Belgia, unde le îngrijește statul și diferite societăți.

Se arată aici arzătoarea necesitate a bibliotecilor pentru „complectarea culturii post școlare” și se cere luminarea poporului prin înființarea de biblioteci. Căci — cum spune atât de frumos autorul — „a împărți pământ norodului, fără a-i da puțința prin carte să învețe a storce tot belșugul din mustul brazdel; a-i zidi școli fără a-i da prilej să se mai întoarcă la carte după ce-a

împăturit diploma, e numai fătărie, e numai formă și e numai minciună”.

La noi în privința aceasta după cât știm lucrează numai frumoasa fundație „Principele Carol” și bătrâna noastră „Asociație” care depune din propriile-i puteri, sforțări, mari pentru ridicarea culturală a poporului. Năzuințe și îndemnuri curate pentru muncă ar fi, dar lipsește suportul material: banul.

Oare când vor ajunge și oamenii noștri politici să înțeleagă la timp chemarea vremii? T. B.

Cioclii publicațiilor. Pe lângă excesiva scumpete a tiparului și a hârtiei și pe lângă multiplele neajunsuri ale serviciului nostru postal sârmanele publicații românești mai au de înregistrat încă un formidabil dușman, care le stoarce vlaga și le anemilază sângele fără de nici o considerație. Acest dușman, de care nicio publicație nu se poate debarasa, este *depozitarul de ziare*. Cu excepția unui mic număr, care în adevăr își înțelege rostul și contribuie în largă măsură la răspândirea culturii naționale, cei mai mulți vânzători și chioscarii de ziare nu numai că nu fac nimic pentru desfacerea unei publicații oneste, dar o și păgubesc direct, refuzând să încheie socotelile ei cu anul și făcându-se astfel stăpâni pe bănișorii ei câștigați cu atâta trudă. Aceștia sunt *cioclii publicațiilor* noastre și ei merită să fie așiși de stălpul rușinei pentruca lumea să-i cunoască.

Revista „Cosinzeana” își are și ea cioclii săi, care au primit-o ani de zile spre vânzare, iar acum refuză să-i încheie socotelile. Iată aceste ilustre nume, pe care e bine să și le încresteze fiecare cetitor:

Chioscul de ziare *Gazeta Transilvaniei*, Brașov; *Librăria G. Țăran*, Lugoj; *Librăria Poporală*, Turda; *Depozitarul Iosif Klein*, Arad; *Librăria Vaics Iános*, Careli-mar. *Văd. Alexandru Szabó*, gara Sibiu; *Costin Mihailescu*, Câmpina; *Librăria Școala Română*, Câmpulung, Bucovina; *Iuliu Szatmáry*, Târgu-Mureș, gara mare; *Librăria Teatrului*, Timișoara.

Politice

Ofensiva anarhiei. — Un nor de îngrijorare s'a abătut în săptămâna din urmă asupra liniștii noastre interne. S'ar părea că strategia revoluționară a comunismului dela Moscova, renunțând la inflamarea proletariatului industrial din țările occidentale, și-a îndreptat privirile

spre statele balcanice, urzind un plan precis de răsvărire a păturilor țărănești. Ultimile turburări din Bulgaria, unde guvernul lui Ţancof abia poate menține ordinea cu ajutorul armatei, n'ar fi decât cele dintâi flăcări ale unui părjol organizat, destinat să cuprindă întreaga Europă centrală. După recenta vizită în Rusia a lui Ștefan Radici, șeful partidului autonomist croat, și după înregimentarea mișcării sale țărănești în cadrele Internaționalei lui Zinoviev-Apfelbaum, ițele au fost întinse mai departe, în Polonia și, în sfârșit, în România.

Guvernul nostru n'a întârziat să ia măsuri aspre pentru garantarea ordinii. Regimul stărei de asediu a rămas deocomdată cea mai comodă apărare împotriva agenților dușmani dintre noi. Am dori să credem, că ordonanțele excepționale, afișate din belșug pe străzile orașelor, vor alcătui o suficiență pavază împotriva ofensivei pe care o pregătește anarhia. Ziarul *Viitorul*, ale cărui informații pornesc, fără îndoială, dintr'un izvor autorizat, a publicat o serie de articole afirmând că toate atentatele săvârșite în ultimul timp, începând cu explozia dela Pirotehnie și în sfârșit cu cea mai proaspătă deralere a acceleratului de lași se datoresc unor uneltiri criminale. S'a pomenit cu acest prilej și despre străini suspecti, cari mișună printre noi, chefuind prin localurile de noapte sau dând târcoale împrejurul fabricelor, și printre cari trebuiesc căutați emisarii, plătiți în grele ruble de aur, pentru a ne spiona, a ne provoca și a ne demoraliza.

E o primejdie la care cărmulitorii noștri se gândesc cam târziu. Și numai se gândesc, pentru că n'am văzut încă de nicăiri propunându-se nici măcar un început de măsură în vederea controlului musafirilor nepoftiți și expedierea lor peste hotar. Mai presus de orice măsuri polițienești, dincolo de jurisdicțiunea tribunalelor militare, covârșind orice alte sisteme de apărare morală, stă conștiința însăși a societății românești, apărată printr'un vechi simț de conservare împotriva oricărei dezastruoase amăgiri revoluționare. Dar, tocmai pentru aceasta, forța ei sufletească trebuie să rămână intactă, ferită de orice sugestii din afară, rezimată pe sănătoasa noastră clasă țărănească, plină de calm și de bun simț.

Cine și-a luat asupra lui, dintre conducătorii României de astăzi,

sarcina de a clădi această barieră morală între noi și străinismul care ne copleșește?

Între culise. — În vreme ce asemenea grave preocupări își fac loc în mijlocul opiniei publice românești, partidele dela noi, suntem siliți s'o recunoaștem, s'au scufundat într'o perioadă de acalmie. E de vină, de sigur, și vilegiatura odihnitore a lunilor de vară, dar, iată, că venimintele nu se hotărăsc să-și suspende și ele mersul pe timpul în care frunții politici își petrec concediul în apa sărată dela Sovata sau în nămolul dela Tekir-Ghiol. Parlamentul fiind închis, orice tratative de fuziune încetând, întrunirile din sala „Dacia“ amânându-se până la toamnă, activitatea partidelor politice nu mai reușește să stărnească nici un interes. Ea nici nu se desfășoară, dealtminteri, în văzul tuturor, — nu se mai țin discursuri, nu mai apar declarații la gazetă și, nu se mai redactează comunicate, — ci se strecoară discretă în conversații restrânse, în discuții discrete și în intrigi din umbră.

E tradiționala politică de culise, cu care aproape ne-am obișnuit, căci nu mai miră pe nimeni. Stăruitoarea ghicitoare: cine va lua succesiunea guvernului liberal? obsedează reportajele presei dela București, cu tot soiul de presupuneri, proorociți și destăinuiți. Unul a aflat ce plănuiește d. I. Brătianu, altul cunoaște amănuntele celei mai proaspete întrevăderi dintre dnii general Averescu și dr. N. Lupu, iar cel de al treilea, care-i bate pe toți, știe ce gândește Suveranul. Cu această literatură de vacanță, gazetele zilnice sunt pline. În nici o parte n'am văzut discutându-se programul de guvernământ al partidelor care-și dispută succesiunea grea a cărmuirii actuale.

Vacanța însă e pe sfârșite. Astăzi, mâine, se vor redeschide Corpurile legiuitoare, vor reîncheia adunările publice și se vor relua pertractările. Atunci, activitatea politică nu se va resimți de lăncezeala verii. Vor fi iar încercări la Cameră, ciocniri cu jandarmii pe calea Victoriei și proiecte de colaborare zădărnice în ultimul moment. Se va petrece ceva și pentru cei dela galerie...

Orașele noastre. — Serviciul regional al statisticii din Cluj a întocmit tablourile asupra mișcării populației din Ardeal și Banat în ultimii trei ani. Constatările cifrelor merită să fie relevate, chiar și la

această rubrică, pentru că ele aruncă o lumină precisă și elocventă cu privire la progresul pe care l-a făcut romanizarea orașelor din teritoriile alpine.

E un cântec pe care-l intonăm din prima zi a stăpânirii românești în acele locuri. Să cucerim orașele! Așteptam năvala irezistibilă a satelor și târgușoarelor noastre, cu surplusul de energii care mocnește în umbră, așteptam infuzia întărirea de peste Carpați, așteptam nivelarea firească în repartizarea populației de diferite naționalități pe o suprafață unde noi deținem marea majoritate. Așteptam... și nu făceam nimic pentru a sprijini un proces normal de ridicare a elementului susținător de stat.

Cifrele ne raportează, reci și rigide, rezultatul. La un spor total al nașterilor asupra morților, românii abia ating cifra de 1747, față de excedentul străinilor care e de 9538, dintre cari 2821 evrei. Ar fi de făcut, se înțelege, și altă numărătoare. Interesant ar fi, de pildă, o socoteală asupra întreprinderilor românești, create din 1918 încoace, față de cele străine, un recensământ al negustorilor români stabiliți la oraș în acest răstimp, sau un tablou comparativ al capitalului românesc în raport cu acela al minorităților dela noi.

Am înțelege atunci, că cecece am romanizat deocomdată aici, în Ardeal și Banat, sunt numai firmele prăvăliilor, numele orașelor și inscripțiile din gări. Restul, sufletele celor cinci milioane de țărani, nu fuseseră înstrăinate nicicând.

Diferite

Descoperirea Americii. Acum câțva timp, un cunoscut critic englez a vrut să dovedească lumii că Shakespeare n'a fost... Shakespeare. Încercările acestea, de a dărâma convingeri înrădăcinate și fapte istorice cunoscute, nu sunt rare. De data aceasta cearta s'a încins asupra întrebării: cine a descoperit America? Evident, nu e vorba nici despre scriitorul acestor rânduri, nici despre cetitorul lor. Noi, până la o dovadă contrarie n'am născocit nici măcar praful de pușcă. E vorba însă despre Cristofor Columb. Până acum se credea că celebrul navigator spaniol fusese un nedreptățit. Nu numai pentru că regele Ferdinand l-a lăsat să moară în surghiun, la Valladolid, dar pentru că nici măcar pământul pe care l'a descoperit, se zicea, nu poartă numele său: Columbia, ci a fost botezată după numele lui Ame-

rico Vespuccio, care n'a făcut decât să viziteze de vreo patru ori continentul cel nou.

Acum, contestația pornește chiar împotriva celui nedreptățit. Părintele Devine, un canadian învățat, afirmă acum că America a fost descoperită de Sebastian Cabot, irlandez de origine italiană, care, înaintea lui Cristofor Columb, ar fi descoperit Canada. Iar un al doilea prelat american, monseniorul Evers din New York a venit să complice problema, arătând, cu hărți descoperite de curând în arhiva Vaticanului, că toată America de Nord era cunoscută încă din anul 1000, grație unui vestit navigator irlandez, Brendan, despre care nu se știe încă nimic.

Controversa poate să aibă un succes de curiozitate Aureola lui Cristofor Columb nu poate să fie întunecată prin nimic, deoarece, pentru popoarele Europei, America n'a început să existe, și n'a fost socotită drept o parte a globului demnă de locuit, decât dela 1524 încoace.

Un record automobilist. Să lăsăm de data aceasta, recordurile de iuteală. Să vorbim despre un record de fabricație. Luna trecută a ieșit din uzinele Ford, care se află, după cum se știe, în Statele Unite, un automobil cu care se încheie o serie fantastică de 10 milioane automobile. Ultimul milion de automobile a fost construit în decurs de 132 de zile și 8 ore. E aproape de neînchipuit, câtă capacitate de lucru reprezintă uzinele Ford. Ele dau gata zece mii de automobile pe zi, socotind ziua de lucru de 8 ore, ceace însemnează că la la fiecare trei secunde. (Socoteală exactă: la fiecare 2 88 secunde).

D. Henry Ford, proprietarul uriașelor instalațiuni, a fost slujit, se înțelege, și de marea putere de consumație a țării sale. Dar, dacă trebuie să lăudăm îndrăzneala și simțul său negustoresc excepțional, de care a dat dovadă prevăzând dezvoltarea industriei automobiliste prin scăderea prețului, dar mai presus de toate se cade să admirăm spiritul său de organizare cu adevărat genial.

Regele automobilului are ca principal colaborator pe fiul său, d. Edsel Ford.

Cel mai mare hotel din lume. În New-York, s'a terminat de curând hotelul „Pennsylvania“, care numără 23 de etaje, 3 etaje subterane și un etaj-grădina pe acoperiș — în total

27 de etaje. Hotelul, afară de numeroase săli publice, are 2000 de odăi. Numărul zilnic al mușterilor trece de 5000, dintre cari, aproape toți au și locuință în hotel. Pentru serviciu stau la dispoziție 2000 oameni. Deci, el adăpostește 7000 de suflete, număr care corespunde cu al unui orașel dela noi.

Hotelul are 6 restaurante, în cari, se servesc zilnic aproximativ 15.000 dejunuri și prânzuri. Bucătăria consumă combustibil zilnic 75.000 metri cubici gaz, iar pentru frigoriere și împăștarea aerului, zilnic se trec 125 tone gheață. În spălătoriile hotelului, se spală zilnic 30.000 kgr. albituri. Lumina se face de 25.000 lămpi electrice.

Originală este ideea proprietarului care trimite în fiecare dimineață fiecărui mușteriu un număr gratuit de gazetă, pe care sunt imprimate cuvintele „*bună dimineața!*”

Indeletniciri princiare. Prăbușirea celor trei împărății din Europa a lăsat fără ocupație multe capete încoronate și mulți prinți de sânge. Fostul Kaizer al Germaniei se indeletnicește, într'un orașel din Olanda, cu tăiatul lemnelor, oferind drept amintire prietenilor care-l vizitează, câte o scândurică tăiată de augusta sa mână dreaptă. (Care, după câte se spune, e mai lungă decât cea stângă.) Nu credem însă că acest sport îi rentează ceva. Marele duce Paul al Rusiei, fratele asasinatului țar Nicolae al doilea, a deschis la Londra un club pentru jucătorii de cărți din societatea mare britanică și supraveghează el însuși mesele de „baccara“. Pe ex-impărăteasa Zitta a Austriei o ademeneste o mare casă franceză de cinematograf, care-i oferă 500 mii dolari pentru a figura într'un film de propagandă maghiară, reprezentând, între altele, încoronarea ultimilor Habsburgi.

Pe toți i-a întrecut însă baronul Waldhausen, un nobil vienez scăpat, care și-a pus capul său la dispoziția unei agenții de publicitate. Spre fericirea lui, baronul e cam chel și lucioasa suprafață a craniului său servește admirabil pentru zogrăvirea reclamelor. Ideea e destul de ingenioasă. În fiecare seară, dl de Waldhausen are însărcinarea să colinde localurile de noapte, și consumatorii au ocazia să citească, în litere de diferite culori, că cea mai bună pastă de dinți e marca Gibbs și cele mai elegante automobile sunt Overland-urile.

E și așa un mijloc de existență.

Ne gândim însă, cu jale, ce ar fi dacă baronul Waldhausen n'ar fi chel? Unde și-ar mai zogrăvi reclamele?

Scrisori dela redacție.

Nica Paul. Primit 80 lei. N-rile 7 și 11 s'au trimis.

Rejep Eltsabeta. Primit 180 lei. N-rii 1—12 s'au expedit.

Gh. M. Țincu. Fabr. Băncei Chrissoveloni. Tutova. Primit 120, și v'am expedit toate numerile apărute până acuma, în anul 1924. Pentruca abonamentul să fie complet pe un an întreg, rugăm a mai trimite încă 80 lei.

Vasile Pușcașiu, Timișoara. Primit 200 lei. Și sunteți în rând cu plata. Revista v'am oprit-o.

Semin. Rom. Univ. Cernăuți. Primit 180 lei

Ioan Bologa, Câmpeni. Primit 200 lei, din care, 20 lei s'au trecut pe anul 1925.

Casina Intelectualilor, Zlatna. Confirmăm primirea sumei de lei 120, cu care abonamentul dv, este achitat pe anul acesta.

Teofan. Poesia Dv. începătoare nu se poate publica, — ea are o versificație foarte slabă și expresii neclare.

A. I. O. Căutați mai multă precizie în expresii și evitați tot ce poate altera înțelesul versurilor.

R. P. Traducerea Dv. „Noroc și nenoroc“ nu ne interesează în deajuns, pentru a o publica.

Gheorghe David. Am primit suma de 180 de lei. Mulțumim.

T. I. Rândurile Dv. deopotă fără 'ndoială o dexteritate destul de abilă în manuirea condeiului, dar sunteți departe încă de proza literară și ca fond și ca formă. Continuați cu toate acestea.

G. N. Adiere: Nepublicabile.

Publicații noi.

- H. Petra Petrescu:* Călcăiul lui Achile, piesă teatrală, Dacia Traiană, Sibiu, 10 lei.
„Ia-mă cu tine“, sfaturi despre ce-i bine să citim. Se dă gratuit de Asociație despărțământul Sibiu.
- Il. I. Iliescu:* Procedura penală practică pentru ofițerii de poliție judiciară. Cartea Rom. 50 lei.
- Il. Chendi:* Impresii, editura Cartea Rom. 40 lei.
- Traian Demetrescu:* Nuvele și însemnări, Cartea Rom. 250.
- Vasile Alexandri:* Înșiră-te mărgărite Cartea Rom. 250.
- Barbu Lăzdeanu:* Cățiva povestitori, Adevărul 25 lei.
- Alfred Moșoiu:* Toader Nebunul, ediția II. Cartea Rom. 25 lei.
- G. Tutoveanu:* Tinerețe!, poezii, Ramuri, 22 lei.
- I. Ciocârlan:* Vis de primăvară, Cartea Rom. 4 lei.
- I. N. Potapenco:* În slujba adevărată, Cartea Rom. 6 lei.
- I. Pop-Câmpeanu:* Câmpia Transilvaniei, Cartea Rom. 3 lei.
- A. Dumas-Fils.* Diana de Lys, trad. Cartea Romei 6 lei.
- Dr. A. Iliescu-Lespezi:* Căsătoria față de știință, Cartea Rom. 6 lei.
- Florin Cristescu:* Nepoții Roade-muleselui, Cartea Rom. 24 lei.
- P. Dulfu:* Isprăvile lui Păcală, Cartea Rom. 30 lei.

Emilian Stoica, protopop

jud. Târnava-Mare

Cohalm

ABONAȚI

pt. săteni foaia poporală ilustrată

„LUMEA ȘI ȚARA“Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numeri de probă gratuit!Cadoul cel mai frumos pe care-l
puteți face unui prieten,
rude sau cunoscut, este
o colecție din re-
vista bilu-
nară**„COSINZEANA“**cu sute de ilustrații,
poezii, nuvele, schițe
romane, articole și
flori de-o zi.Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923 — 150 Lei.**Cetiți****DOUĂ IUBIRI**

poezii lirice

de

Radu MărgeanSe capătă la Administrația revistei „Cosinzeana“.
Prețul 10 lei franco.**Prompt****Frumos****ieftin****furnizează****institutelor și****particularilor****Tipografia Dr. Bornemisa****Cluj, Piața Cuza Vodă, 16 Cluj.****! Comenzi venite prin postă
se execută cu precădere! !**